

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK-133-18/17 MKo

Warszawa, dnia ²⁹ czerwca 2017 r.

P9-18/17

Nr: 32821	Data wpływu petycji 25 marca 2017 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 21 czerwca 2017 r.

KONSTYTUCJA RP

TEMAT

**REFERENDUM OGÓLNOKRAJOWE,
ZMIANA KONSTYTUCJI**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Z. G. – osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w zakresie zwoływania referendum ogólnokrajowego (art. 125 ust. 2 i 3) oraz zmiany kręgu podmiotów uprawnionych do przedłożenia projektu ustawy o zmianie Konstytucji (art. 235 ust. 1).

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o zmianę przepisów Konstytucji RP dotyczących zwoływania ogólnokrajowego referendum poprzez nadanie art. 125 ust. 2 następującego brzmienia:

„Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić 500 000 obywateli lub 138 posłów i senatorów tj. 1/3 ustawowego składu Zgromadzenia Narodowego.”

Jednocześnie w petycji postuluje się wykreślenie ustępu 3 z art. 125, który określa próg frekwencyjny, stwierdzający wiążący wynik referendum. Autor petycji uważa, że przepis ten jest sprzeczny z zasadą wyrażoną w art. 4 ust. 2 Konstytucji, która stanowi, że naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.

Ponadto w petycji proponuje się nadanie nowego brzmienia art. 235 ust. 1 Konstytucji RP, dla wprowadzenia nowego kręgu podmiotów uprawnionych do przedłożenia projektu ustawy o zmianie Konstytucji. Autor petycji proponuje, aby „projekt ustawy o zmianie Konstytucji mogło przedłożyć co najmniej 500 000 obywateli lub 1/5 ustawowej liczby Zgromadzenia Narodowego oraz Prezydent Rzeczypospolitej”.

W uzasadnieniu petycji autor podkreśla m.in., że fundamentem demokracji są tzw. „rządy ludu”. Obowiązujące przepisy uniemożliwiają suwerenowi wypełnianie jego obowiązku sprawowania władzy zwierzchniej nad politykami.

Ponadto, autor petycji podnosi, że w powszechnych wyborach udział bierze przeciętnie mniej niż 40% uprawnionych do głosowania – wymaganie ważności referendum od przekroczenia 50% frekwencji wyborczej skutecznie blokuje możliwości bezpośredniej władzy zwierzchniej suwerena. Na 5 przeprowadzonych referendum w III RP tylko referendum zatwierdzające przystąpienie RP do UE było wiążące.

Autor petycji wyraził opinię, że obecne zapisy art. 125 ust. 2 i 3 Konstytucji oraz art. 63 ustawy o referendum ogólnokrajowym dają większości parlamentarnej prawo do ignorowania zdania obywateli oraz parlamentarzystów opozycji.

STAN PRAWNY:

Przepisy regulujące zasady i tryb przeprowadzania referendum ogólnokrajowego

zawarte są w **Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.) i **ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym** (Dz. U. z 2015 r. poz. 318 ze zm.).

Konstytucja RP stanowi, iż w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów (art. 125 ust. 2). Dla wyników referendum istotne znaczenie ma liczba wyborców biorących w nim udział. Warunkiem tym jest udział więcej niż połowy uprawnionych do głosowania i jeśli referendum odbyło się przy takiej frekwencji, to jego wynik uważany jest za wiążący (art. 125 ust. 3).

Sejm na podstawie art. 61 ustawy o referendum ogólnokrajowym może postanowić o poddaniu pod referendum określonej sprawy z własnej inicjatywy, a także na wniosek Senatu, Rady Ministrów lub obywateli. W przypadku gdy Sejm, w drodze uchwały, nie uwzględni wniosku o przeprowadzenie referendum, Marszałek Sejmu informuje o tym wnioskodawcę. Wniosek o zarządzenie referendum powinien określać propozycje pytań lub wariantów rozwiązania w sprawie poddanej pod referendum.

Ponadto, na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy Sejm może postanowić o poddaniu określonej sprawy pod referendum z inicjatywy obywateli, którzy dla swojego wniosku uzyskają poparcie co najmniej 500 000 osób mających prawo udziału w referendum.

Referendum z inicjatywy obywateli nie może dotyczyć:

- wydatków i dochodów, w szczególności podatków oraz innych danin publicznych,
- obronności państwa,
- amnestii.

Warunki konieczne do zmiany Konstytucji określone są w rozdziale XII w art. 235 ustawy zasadniczej. Najważniejsze postanowienia tego przepisu regulują tryb zmiany Konstytucji w odmienny sposób od trybu zmiany ustaw zwykłych:

- projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej,
- zmiana Konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej w jednakowym brzmieniu przez Sejm i następnie przez Senat w terminie nie dłuższym niż 60 dni,
- pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie Konstytucji może odbyć się nie

wcześniej niż trzydziestego dnia od dnia przedłożenia Sejmowi projektu ustawy,

- ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Zgromadzenie Narodowe definiuje Konstytucja RP w art. 114 ust. 1 i stanowi, że działa ono w przypadkach enumeratywnie wskazanych w ustawie zasadniczej. Kompetencje Zgromadzenia Narodowego związane są głównie z osobą Prezydenta RP, a mianowicie z:

- przyjmowaniem przysięgi od nowo wybranego prezydenta (art. 130),
- stwierdzaniem trwałej niezdolności prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia (art. 131 ust. 2); nie dotyczy to jednak sytuacji, gdy niezdolność do sprawowania urzędu ma charakter przejściowy,
- stawianiem prezydenta w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu (art. 145 ust. 2),
- wysłuchiwaniami orędzia prezydenta skierowanego do Zgromadzenia Narodowego (art. 140),
- uchwaleniem regulaminu Zgromadzenia Narodowego (art. 114 ust. 2) zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy członków, o ile własną uchwałą nie zmieni trybu.

Zgromadzenie Narodowe nie ma obecnie żadnych kompetencji związanych z procedurą zmiany Konstytucji.

PRACE LEGISLACYJNE:

W obecnej kadencji Sejmu wniesiono do łaski marszałkowskiej:

- poselski projekt ustawy o zmianie Konstytucji RP (druk sejmowy nr 166 z 15 grudnia 2015 r.), dotyczy wprowadzenia nowych przepisów regulujących funkcjonowanie Trybunału Konstytucyjnego – skierowany do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka,

- poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o referendum ogólnokrajowym (druk sejmowy nr 1609 z 25 maja 2017 r.), przewiduje m.in. wprowadzenie zakazu przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego w dniu, w którym odbywają się wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast – skierowany do pierwszego czytania na posiedzenie Sejmu.

Oba projekty nie są powiązane z postulatami prezentowanej petycji.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuła Antoszkiewicz